

Sú opodstatnené nadštandardné práva pre homosexuálov?

JUDr. Martin Dilong M.I.L.

V tejto analýze sa pokúsim dať odpovede na hlavné argumenty, ktoré najčastejšie rezonujú v súvislosti s argumentáciou niektorých homosexuálnych aktivistov. Rozpracoval som viaceré argumenty, ktoré sa v tejto súvislosti vyskytujú.

Pri právnej argumentácii je potrebné dokázať, že to, čo tvrdíme, má aj reálnu oporu v právnych predpisoch alebo medzinárodných zmluvách. Inak je to iba účelová argumentácia.

Často môžeme počuť tieto argumenty?

1.Homosexuáli sú diskriminovaní. Pre svoj rozvoj potrebujú zákon o registrovanom partnerstve. Alebo ešte viac potrebujú, aby za manželstvo bolo považované aj spoluzitie osôb rovnakého pohlavia.

Je faktom, že zákony, ktoré existujú v niektorých štátoch, priznávajú aj osobám rovnakého pohlavia postavenie manželov. Medzinárodné dohovory na ochranu ľudských práv však priznávajú právne postavenie manželstva iba trvalému zväzku muža a ženy.

Napr. Všeobecná deklarácia ľudských práv v článku 16, Dohovor o ochrane základných ľudských práv a slobôd v článku 12, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach v článku 23.

Jedna zo základných zásad právneho štátu je **rovnosť pred zákonom**. Zásada rovnosti pred zákonom si vyžaduje, aby sa **právny predpis aplikoval rovnako na rovnaké situácie**. **Zásada rovnosti hovorí, že pri rovnakých veciach, by sme mali postupovať rovnako, pri nerovnakých rozdielne**. Inak porušujeme zásadu rovnosti pred zákonom.

V prípade, ak dávame na jednu úroveň manželstvo a registrované partnerstvo, ktorému v niektorých krajinách dávajú zákony štatút manželstva, porušujeme túto právnu zásadu rovnosti pred zákonom. Nejde totiž o rovnaké veci. Manželstvo je definované ako celoživotné spoločenstvo muža a ženy, kde prirodzene dochádza k počatiu a výchove detí. Najmä vďaka rodinám, ktorých základom je manželstvo muža a ženy, sa rodia nové generácie, ktoré ďalej odovzdávajú duchovné a materiálne bohatstvo svojich predkov, udržiavajú identitu svojich národov a spoločnosti.

2.Niektorí tvrdia, že homosexuáli sa nemôžu informovať o zdravotnom stave svojho partnera.

Uvedené tvrdenie nie je pravdivé. Právne nič nebráni tomu, aby pacient požiadal lekára, aby informoval o jeho zdravotnom stave určitú osobu. Lekár má povinnosť mlčanlivosti o zdravotnom stave pacienta. **Pacient má však právo zbaviť lekára mlčanlivosti a požiadať ho, aby o jeho zdravotnom stave informoval presne špecifikovanú osobu.**

Zákon o zdravotnej starostlivosti je v tomto veľmi jasný:

Sprístupňovanie údajov zo zdravotnej dokumentácie

Táto prekážka sa však dá jednoducho prekonať, a to udelením splnomocnenia v zmysle § 25 ods. 1 písm. c) zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. (Údaje zo zdravotnej dokumentácie sa sprístupňujú formou nahliadania do zdravotnej dokumentácie osoby osobe splnomocnenej na základe písomného splnomocnenia alebo osobe s osvedčeným podpisom podľa osobitného predpisu).

3. Často zaznieva argument, že homosexuáli nemôžu dediť

Právny poriadok Slovenskej republiky a právne poriadky demokratických štátov vo všeobecnosti poznajú právny inštitút – **dedenia zo závetu**. Tento právny inštitút – zriadenie závetu pre prípad smrti využívajú bežne občania na Slovensku a vo svete. **Nič nebráni tomu, aby tento inštitút mohol využiť každý občan. Avšak je možné aj dedenie zo zákona.**

Ako to vyzerá konkrétne v našich zákonoch?

Homosexuálni partneri, za predpokladu splnenia zákonných predpokladov, tvoria spoločnú domácnosť podľa § 115 Občianskeho zákonníka („Domácnosť tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhradzujú náklady na svoje potreby.“).

Ak homosexuálni partneri tvorili spoločnú domácnosť aspoň 1 rok pred smrťou jedného z nich, druhý sa stáva dedičom zo zákona v druhej dedičskej skupine podľa § 474 ods. 1 Občianskeho zákonníka („Ak nededia poručiteľovi potomkovia, dedí v druhej skupine manžel, poručiteľovi rodičia a ďalej tí, ktorí žili s poručiteľom najmenej po dobu jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť, alebo boli odkázaní výživou na poručiteľa.“).

4. Majú mať páry rovnakého pohlavia právo na adopciu detí?

Dohovor o právach dieťaťa deklaruje hlavnú zásadu, ktorá by mala byť aplikovaná na všetky aspekty života dieťaťa, osobitne pokiaľ ide o tak citlivú vec, ako je adopcia dieťaťa. **Touto zásadou je všeobecné dobro dieťaťa. Pokiaľ ide o výchovu a rozvoj dieťaťa, Dohovor v preambule špecificky uvádza:** „uznávajúc, že v záujme plného a harmonického rozvoja osobnosti, musí dieťa vyrastať v rodinnom prostredí, v atmosfére šťastia, lásky a porozumenia“. Rodina je teda najlepším prostredím pre výchovu a rozvoj dieťaťa. Dieťa nie je „vec“. Na dieťa nie je „právny nárok“. Dieťa je subjekt, nie objekt právnych vzťahov. Psychológia potvrdzuje, že najlepšie podmienky pre zdravý vývoj dieťaťa poskytuje dobre fungujúca rodina. Aj najnovšie vedecké výskumy potvrdzujú tento fakt, že najlepším prostredím pre prirodzený, zdravý a harmonický vývoj detí je rodina založená manželstvom muža a ženy.

Renomovaný americký časopis *Social Science Research* uverejnil v roku 2012 **výsledky rozsiahleho výskumu profesora Marka Regenerusa z Texasu** (41/2012, str. 752 – 770), www.elsevier.com/locate/ssresearch. Do výskumu bolo zapojených 2988 ľudí. Z nich

236 priznalo, že ich biologický otec alebo matka mali homosexuálny vzťah. Výskum sa konal v rokoch 2010 až 2012. Tento výskum poukazuje, že významné negatívne dôsledky boli najnižšie (napríklad odkázanosť na sociálnu pomoc, menšie pracovné príležitosti, vyššia kriminalita, vyššia závislosť na alkohole, fajčení, marihuane a iné) u detí, ktoré vyrastali v usporiadanej rodine jedného otca a jednej matky. Zaujímavú štúdiu o tomto probléme uverejnil aj Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku pod názvom: **Sú deti homosexuálnych rodičov iné?** <http://hfi.sk/analyzy/116-su-deti-homosexualnych;rodicov-ine>

5. Neriešiteľné situácie

Niekde môžeme počuť argument, čo ak homosexuálny pár žije spolu iba krátko, napr. 1 mesiac, nemohol podľa zákona vytvoriť spoločnú domácnosť (požiadavka spoločného bývania 1 rok, táto zákonná požiadavka sa však uplatňuje nezávisle od pohlavia, či sexuálnej orientácie, táto sa neskúma podľa zákona, ale je potrebné preukázať spoločné bývanie), čo v takom prípade?

Všetko je riešiteľné. Homosexuálni partneri môžu využiť ustanovenie Občianskeho zákonníka § 31 nasledujúce ustanovenia. V písomnom plnomocenstve môže byť na vymedzené jednotlivé právne úkony – obmedzené plnomocenstvo, alebo plnomocenstvo môže byť neobmedzené na všetky právne úkony. Pre zabezpečenie väčšej právnej istoty je vhodné podpisy na plnej moci úradne overiť pred notárom alebo na matrike.

Takto si môže každý občan, bez nutnosti zmeny zákonov a prijímania iných ekonomických či finančných opatrení, vyriešiť rôzne nepredvídateľné situácie.

Záver:

Právny poriadok by sa mal k homosexuálom správať tak, ako ku všetkým občanom. Garantovať dodržiavanie ich práv tak, ako sa garantuje dodržiavanie práv všetkým ostatným ľuďom. Pre svoje sexuálne cítenie nemôžu byť v žiadnom prípade diskriminovaní a musia byť garantované ich ľudské práva, ktoré im patria tak z titulu ľudskej dôstojnosti a ľudskej prirodzenosti.

Na druhej strane, len z dôvodu ich sexuálneho cítenia nie je spravodlivé a správne, aby im boli poskytované osobitné, nadštandardné práva, ako sa to niekedy deje.

Už rímsky právnik Celsus (žil v 2. storočí) povedal: „*Jus est ars boni et aequi*“ Právo je umenie dobrého a spravodlivého. **Pokiaľ sa priznávajú osobitné práva homosexuálnom len z titulu ich sexuálneho cítenia, dochádza tým k neprimeranému zvýhodňovaniu tejto malej skupiny občanov oproti ostatným. Homosexuáli by mali mať rovnaké práva a povinnosti ako ostatní občania. Za svoje sexuálne cítenie by nemali byť znevýhodňovaní, ale ani zvýhodňovaní.**